

Internationell migration och remitteringar i Etiopien

Ett av de mest konkreta sätten för migranter att påverka sina hemländer är genom att skicka pengar eller så kallade remitteringar till familjemedlemmar som är kvar i hemlandet. En Delmi-rapport av Lisa Andersson (2015:1) undersöker migration från och remitteringar till Etiopien. Rapporten visar att både fattigare och rikare hushåll själva anser att deras välbefinnande ökar som en direkt effekt av migrationen. Remitteringar förbättrar levnadsstandarden hos mottagarna och bidrar därmed till fattigdomsbekämpning. Men få hushåll använder medlen till produktiva investeringar, exempelvis inom jordbruket, medan endast hälften av migranterna som skickar remitteringar. Det är därför viktigt att beslutsfattare underlättar sändandet av remitteringar och möjligheterna till investeringar.

Migration och remitteringar

Rapporten analyserar vilka faktorer som påverkar migrationen från Etiopien och vilken effekt remitteringarna har för mottagarhushållen. Den globala migrationen har sedan årtionden konstant uppgått till ca 3 procent av världens totala befolkning. I nutid motsvarar det nära 250 miljoner människor. Globala migrationsströmmar och pengar som mig-

ranterna skickar över nationsgränser, så kallade remitteringar, påverkar levnadsvillkoren för såväl migranterna själva, som för familjemedlemmar och släkt i hemlandet.

Den internationella migrationen innebär både möjligheter och utmaningar. Migration leder ofta till en högre inkomst samt till bättre tillgång till utbild-

ning och sjukvård för både migranterna själva och deras familjer i hemlandet. Samtidigt kan migration också få negativa konsekvenser för hemlandet, såsom ”brain drain”, det vill säga att ett lands högkvalificerade arbetskraft flyttar utomlands.

För att stärka de positiva effekterna av migration och motverka de negativa krävs kännedom om migrationens orsaker och följder. Det är därför angeläget att förstå varför migranter lämnar sina hemländer och vad som kännetecknar dessa migranter, till exempel om de är låg- eller högutbildade, om de är kvinnor eller män, vilka länder de väljer att resa till och om de skickar hem pengar eller inte. Det är också viktigt att studera vilken effekt migrationen har för det forna hemlandet.

Syfte och metod

Syftet med den här studien är att bidra med ökad kunskap kring migrationens drivkrafter och effekter av remitteringar i Etiopien. I rapporten analyseras vilka faktorer som påverkar de etiopiska migrationsmönstren, samt vilken effekt remitteringar har på subjektivt välbefinnande och investeringar för migranternas familjer som stannat kvar i hemlandet. Etiopien är ett intressant fall att studera när det gäller migrationens drivkrafter, eftersom migranterna representerar skilda samhällsklasser och migranterna är spridda över stora delar av världen.

Etiopien är också en av den afrikanska kontinentens främsta mottagare av remitteringar, samt ett land som Sverige har långvariga relationer till, inte minst i form av bistånds- och utvecklingssamarbete.

Mer specifikt undersöker rapporten följande två frågeställningar:

- Vilka faktorer påverkar beslutet att migrera från Etiopien, och hur skiljer sig dessa faktorer åt beroende på till vilken del av världen migranterna flyttar?
- Vilka effekter har remitteringar på hushållens tillgångar och investeringar, samt hur hushållen i Etiopien rankar sin egen subjektiva levnadsstandard?

Frågeställningarna besvaras genom analys av hushållsdata. Ett urval av 1,282 hushåll i de fem befolkningsmässigt största regionerna i Etiopien (som tillsammans representerar 96 procent av Etiopiens befolkning), intervjuades under våren 2011. Både hushåll med migranter och hushåll utan migranter ingick i undersökningen, som utfördes i städer såväl som på landsbygden. Denna typ av data kombinerar information om migrationsmönster och remitteringar med information om hushållens socio-ekonomiska situation.

Resultat

Studien visar att det finns skillnader i drivkrafter och migrationsmönster beroende på om de etiopiska migranterna flyttar till OECD-länder, Mellanöstern eller till destinationer inom den afrikanska kontinenten. Migranternas bakgrund, orsakerna till migration samt finansieringen av migration skiljer sig åt beroende på destinationsland.

Migranterna till OECD-länder var något äldre, kom i huvudsak från städer och var relativt högutbildade. I motsats till detta var migranterna som flyttade inom den afrikanska kontinenten betydligt yngre, kom från landsbygden och hade en lägre utbildningsnivå. Migranterna till samtliga destinationsländer var till övervägande del kvinnor, som ofta flyttar som hembiträden.

I linje med tidigare forskning visar den här studien att inkomst, nätverk och geografisk närhet spelar roll för beslutet att migrera, men olika stor roll till olika destinationer. Nätverksfaktorer som att ha vänner och familj i destinationslandet är framför allt viktigt vid migration till OECD-länder, medan lätthet att ta sig in i landet är en avgörande faktor för en stor andel av de etiopier som migrerar inom den afrikanska kontinenten. Lönefaktorn verkar, till skillnad mot vad flera tidigare studier visat, inte utgöra en central drivkraft bakom migrationen till OECD-länder.

Omkring hälften av migranthushållen erhåller remitteringar. Resultaten tyder på att migranter under början av sin tid utomlands har färre möjligheter att remittera, men att detta sedan ökar när migranten vistats utomlands en längre tid. Därmed finns det också en stor potential till att öka remitteringarna.

Studien visar att remitteringar har en positiv effekt på hushållens subjektiva bedömning av sin levnadsstandard. Detta gäller både hur hushållen rankar sin nuvarande situation och hur hushållens situation enligt samma måttstock har förändrats de senaste fem åren.

Av remitteringarna användes ca 45 procent till daglig konsumtion som mat och dryck, nära 13 procent till återbetalning av lån, men endast fem procent till utbildning. En del av hushållen använde också medlen till ceremonier som bröllop och begravingar, samt till boende och mark. Investeringar, såsom inom jordbruket var mindre vanligt. Landsbygdshushållen verkade också till viss del investera remitteringarna i större, varaktiga konsumtionsvaror.

Eftersom de flesta migranterna angav att de hade fått det bättre, och eftersom detta gällde såväl fattigare som rikare hushåll, kan man hävda att remitteringarna påverkar hushållen positivt. I förlängningen skulle migration således kunna spela en roll i fattigdomsbekämpningen i Etiopien.

Slutsatser och policyimplikationer

Rapportens slutsatser pekar på två huvudsakliga åtgärder som kan vidtas med målet att öka de positiva effekterna av migration och remitteringar. För det första bör man fokusera på att möjliggöra för fler migranter att skicka hem pengar, och för det andra bör man skapa incitament och möjligheter för investeringar i mer produktiva verksamheter.

Mycket av senare års policydiskussion har handlat om de höga kostnader som remitteringar via officiella kanaler ofta innebär. Sådana kanaler utgörs bland annat av banker och företag som har specialiserat sig på internationella penningöverföringar. Initiativ för att sänka dessa kostnader inkluderar åtgärder för att skapa mer konkurrens på marknaden för penningtransaktioner, samt subventioner till utveckling av ny teknik. En sänkning av kostnaderna och enkel teknik för överföringar skulle därför kunna bidra till att stimulera fler migranter att skicka remitteringar. Det är dock långt ifrån säkert att transaktionskostnader för att skicka hem pengar är den enda faktorn som påverkar migranternas välfärd. Om migranterna tvingas skuldsätta sig för att ha råd att flytta utomlands och använder sig av smugglare och olagliga migrationskanaler är ris-

ken hög att migranterna i samband med flytten råkar ut för olika typer av problem och exploatering. Kvinnor, som utgör mer än hälften av migranterna från Etiopien, är särskilt utsatta. Att skapa säkra och lagliga migrationskanaler är därför angeläget för att minska migranternas utsatthet och för att de ska kunna maximera sina chanser att lyckas uppnå sina mål på destinationsorten.

När det gäller incitament för mer produktiva remitteringsinvesteringar kan ett flertal åtgärder vidtas. Att förbättra befolkningens tillgång till det finansiella systemet och till banktjänster skulle underlätta för investeringar. Om remitteringarna sattes in på bankkonton istället för att förvaras i migranternas hem skulle de komma in i det ekonomiska systemet, samtidigt som det skulle bana väg för ett större sparande hos migranterna. Dessutom skulle ökad information om olika investeringsmöjligheter samt ett allmänt gynnsamt investeringsklimat kunna öka förutsättningarna för en mer produktiv användning av remitteringarna. Detta skulle i sin tur öka migrationens positiva inverkan på utveckling generellt sett.

Internationell migration och remitteringar i Etiopien
Delmi Rapport 2015:1 – Lisa Andersson
Hela rapporten finns tillgänglig på www.delmi.se

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR
Delegationen för
Migrationsstudier
Ju 2013:17